

Сарібежан Юлія Артурівна,

курсант навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: завідувач кафедри
юридичного документознавства навчально-
наукового інституту № 1 Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
філологічних наук, доцент **Стратулат Н. В.**

ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ПРАВА ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТИЛЮ

Мова права – функціональний різновид літературної мови з характерними лінгвостилістичними та структурно-жанровими ознаками, обумовленими специфікою правової сфери та комунікативно-професійними потребами в ній. Основними галузями функціонування сучасної правничої мови є законодавство (національне і міжнародне), судочинство, нотаріат і діловодство, юридичні науки, освіта, правова інформація [1]. Сьогодні феномен мови права є об'єктом вивчення низки наук. Проте наприкінці минулого століття з'являється нова самостійна наукова галузь, яка втілює міждисциплінарний підхід до вивчення складного феномену мови права, розробляє власний науково-теоретичний і методичний апарат, спрямований на фундаментальне системне дослідження мовних явищ і процесів у юридичній сфері, засоби й інструменти ефективної правової комунікації – юридична лінгвістика [2].

Питання про те, чи є мова права особливою і чи є ця спеціальна мова внутрішньо єдиною, становлять одну з традиційних областей досліджень правової лінгвістики. Сьогодні однією з найважливіших правопознавчих питань є вивчення юридичної термінології як складової мови права, її правильне використання професійними юристами, а також проблема її раціонального застосування. Оскільки мова права є невіддільною частиною правової системи, то особливості цієї мови природним чином впливають з особливостей самого права, серед яких, у першу чергу, можна назвати такі:

1. Високий ступінь абстракції юридичних понять. На відміну від спеціальних галузей, як наприклад, техніки або природознавства, де терміни позначають конкретні предмети і можуть бути зображені принаймні графічно, що дозволяє досить легко визначити зміст поняття і співвіднести поняття з його

мовним позначенням, мова права переважно виражає абстрактні поняття і зв'язки між ними.

2. Тісний зв'язок мови і права. Правові поняття і норми можуть бути виражені лише за допомогою мови. Вона є єдиним «робочим інструментом» юриста, інструментом, який повинен бути добре пристосований для роботи з «робочим матеріалом», тобто з системою правових відносин, щоб забезпечити її функціонування. Таким чином, мова права повинна бути, із одного боку, єдиною, щоб забезпечити єдність всередині правової системи. З іншого боку, вона повинна бути застосована для різних цілей, тобто в різних сферах юридичної діяльності [4, с. 163].

Крім того, мова права має особливе значення для юристів, адвокатів, суддів, прокурорів, поліцейських – всіх тих, хто використовує її кожен день у своїй професійній діяльності. Оскільки ми є носіями цієї мови, тому саме від нас залежить її розвиток: перед нами постає відповідальне завдання, яке полягає у вивченні особливостей мови права, її правильному використанні та раціональному застосуванні, у тому числі й термінології.

Існують різні думки про те, наскільки мову права можна вважати єдиною. На користь цього припущення свідчить той факт, що юристи, тобто основні носії цієї мови, отримують однакову освіту на основі єдиної мови. Також у всіх областях права мова юридичної практики спирається на єдину мову закону. Проте аргументами проти цього твердження є різні критерії, за якими мову права можна структурувати. Це і відмінності між правовими інститутами, у яких засобом комунікації є мова права, і різні рівні знань і компетентності учасників цієї комунікації, і безліч способів комунікації (наприклад, усна або письмова) та інші аспекти. Багато науковців останнім часом у своїх працях підтримувалися класифікації «шарів» юридичної мови, тобто її внутрішньої структури, запропоновану В. Отто [5]:

1) мова законів: загальні, абстрактні правові норми, призначені законодавцем як для фахівців, так і для не спеціалістів галузі права;

2) мова судових рішень;

3) мова юридичної науки і експертиз: коментарі та обговорення спеціальних питань фахівцями для фахівців;

4) мова відомчого письмового спілкування: формуляри, пам'ятки, порядку тощо;

5) адміністративний жаргон: неофіційне обговорення спеціальних і пів спеціальних питань фахівцями.

Ці «мовні шари» відрізняються один від одного мірою необхідності точного, докладного й короткого вираження понять у мові.

Таким чином, мова права дійсно є особливою. Вона має свою єдину структуру та водночас вона є елементом правової системи. Тісний зв'язок між мовою та правом є вагомою причиною для детального вивчення та аналізу всіх зазначених вище проблемних питань.

Список використаних джерел

1. Артикуца Н. В. Мова права та її вивчення студентами юридичних спеціальностей у вищих навчальних закладах України. *Культура народів Причорномор'я*. 2004. № 49. Т. 2. С. 155–157.
2. Артикуца Н. В. Мова права у її функціональних різновидах. *Сьогодення українського мовного середовища / упоряд. Мороз Л. З. К. : Кіровоград. вид-во, 2008. С. 23–32. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/319/Artykutsa_Mova_prava.pdf;jsessionid=383E0BE190C459D19A184D9E194609.*
3. Про засади державної мовної політики : Закон України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5029-17>.
4. Демченко В.Н. Органічна і неорганічна українська мова. Херсон, 2003. 260 с.
5. Мущина М. М. Про правову лінгвістику. URL: <http://www.lexis-asu.narod.ru/other>.

Сокол Олександра Іванівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: старший викладач
кафедри юридичного документознавства
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Проценко Г. П.

ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИХ ЗНАТЬ У ДОСУДОВИХ РОЗСЛІДУВАННЯХ

Для ефективного попередження та розкриття злочинів необхідним є своєчасне втручання правоохоронних органів, контроль умов, в яких зазначені правопорушення можуть мати прояв. Деякі матеріали, що мають ознаки тих, які є причиною або тягнуть за собою правопорушення в досудовому розслідуванні